

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Hubáčka a soudců JUDr. Elišky Cihlářové a JUDr. Tomáše Foltase v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Nejvyšší správní soud**, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, o žalobě proti nezákonnému zásahu ze dne 17. 9. 2012, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 3. 2014, č. j. 30 A 80/2012 - 43, v řízení o vyloučení soudce JUDr. Josefa Baxy z projednávání a rozhodnutí věci ve smyslu ust. § 8 odst. 3 třetí věty s. ř. s.,

t a k t o :

Soudce Nejvyššího správního soudu JUDr. Josef Baxa **je vyloučen** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 1 As 70/2014.

O d ů v o d n ě n í :

Sedmý senát Nejvyššího správního soudu v tomto řízení rozhoduje ve smyslu ust. § 8 odst. 3 třetí věty s. ř. s. o vyloučení předsedy Nejvyššího správního soudu JUDr. Josefa Baxy jako soudce a předsedy senátu z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 1 As 70/2014.

Tento postup je odůvodněn faktem, že předseda Nejvyššího správního soudu JUDr. Josef Baxa, rozhodující jako předseda senátu v právní věci žalobce P. Č. proti žalovanému Nejvyššímu správnímu soudu, vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 1 As 70/2014, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 3. 2014, č. j. 30 A 80/2012 – 43, učinil dne 1. 7. 2015 do soudního spisu záznam v tomto znění: *„V uvedené věci nemohu rozhodovat, neboť jsem v pozici žalovaného. Provedl jsem tedy jen neodkladné úkony a předkládám spis místopředsedovi NSS k opatření dle § 8 odst. 3 s. ř. s.“*

Z tohoto důvodu byl místopředsedovi Nejvyššího správního soudu předložen spisový materiál k postupu podle ust. § 8 odst. 3 třetí věty p. a. s. ř. s. Tento funkcionář zaujal stanovisko, že JUDr. Josef Baxa není vyloučen z rozhodování ve věci vedené u

Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 1 As 70/2014. V tomto směru poukázal zejména na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 126/2013 – 18, s tím, že důvody pro vyloučení tu nejsou. Vzhledem k tomu, že nespátňuje důvod podjatosti u JUDr. Josefa Baxy, je nutné, aby o věci rozhodl jiný senát Nejvyššího správního soudu.

Věc byla přidělena sedmému senátu Nejvyššího správního soudu, aby rozhodl o vyloučení ve smyslu ust. § 8 odst. 3 třetí věty s. ř. s.

Sedmý senát tohoto soudu při svém rozhodování vyšel z následujícího obsahu soudního spisu:

Žalobce se žalobou ze dne 17. 9. 2012, doručenou Krajskému soudu v Brně dne 24. 9. 2012, domáhá vydání rozsudku v tomto znění: *„Zakazuje se předsedovi Nejvyššího správního soudu, aby pokračoval v porušování žalobcova práva na procesní návrh, a přikazuje se mu, aby obnovil stav před zásahem, ke dni zadržení podání 5. dubna 2012 (Na 87/12, S 116/12), a neprodleně předal návrh na určení lhůty příslušnému senátu NSS“.*

Žalobce spolu s podáním žaloby nezaplatil soudní poplatek.

Krajský soud v Brně (dále také „krajský soud“) proto vyzval žalobce usnesením ze dne 19. 6. 2013, č. j. 30 A 80/2012 – 22, k zaplacení soudního poplatku za podanou správní žalobu ve výši 2.000 Kč [položka č. 18 bod 2 písm. d) Sazebníku soudních poplatků, který je přílohou zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů] ve lhůtě do 10 dnů od doručení toho usnesení. Přes tuto výzvu žalobce soudní poplatek nezaplatil a podáním ze dne 11. 7. 2013 požádal o osvobození od soudních poplatků.

Krajský soud s ohledem na judikaturu Nejvyššího správního soudu (zejména na rozsudek ze dne 19. 7. 2012, č. j. 3 As 59/2012 – 7) žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků usnesením ze dne 28. 8. 2013, č. j. 30 A 80/2012 – 27, zamítl a současně vyzval žalobce, aby ve lhůtě 10 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek ve výši 2.000 Kč.

Žalobce toto usnesení krajského soudu napadl kasační stížností, v níž zejména uvedl, že napadené rozhodnutí je *„projevem svévole i nesoudnosti, počínaje výrokem a konče poučením“.*

Rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 12. 2013, č. j. 1 As 126/2013 – 18, byla zamítnuta kasační stížnost žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 8. 2013, č. j. 30 A 80/2012 – 27, a rozhodnuto o náhradě nákladů řízení.

Vzhledem k tomu, že žalobce soudní poplatek ve výši 2.000 Kč za podanou správní žalobu nezaplatil při podání žaloby, ani poté, co byl k jeho zaplacení správním soudem vyzván, Krajský soud v Brně usnesením ze dne 21. 3. 2014, č. j. 30 A 80/2012 – 43, řízení o žalobě ze dne 17. 9. 2012 (doručené dne 24. 9. 2012) zastavil podle ust. § 47 písm. c) s. ř. s. a ust. § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů a současně rozhodl i o náhradě nákladů řízení.

pokračování

Nejvyššímu správnímu soudu byla poté dne 15. 5. 2014 doručena kasační stížnost žalobce ze dne 13. 5. 2014, v níž žalobce brojí proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 3. 2014, č. j. 30 A 80/2012 – 43.

Podle ust. § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci tehdy, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.

Podle ust. § 8 odst. 3 s. ř. s. soudce, který zjistí důvod své podjatosti, oznámí takovou skutečnost předsedovi soudu a v řízení zatím může provést jen takové úkony, které nesnesou odkladu. Předseda soudu na jeho místo určí podle rozvrhu práce jiného soudce nebo jiný senát. Má-li předseda soudu za to, že není dán důvod podjatosti soudce, nebo týká-li se věc předsedy soudu, rozhodne o vyloučení Nejvyšší správní soud usnesením, a jde-li o soudce, Nejvyššího správního soudu, jiný jeho senát.

Z ustálené judikatury Ústavního soudu vyplývá, že nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování námítky podjatosti je však třeba nestrannost vnímat i z hlediska objektivního, tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezaujatosti soudce v konkrétním případě. Jak se k této otázce vyjádřil Ústavní soud, vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci má být založeno nikoliv jen na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnosti o jeho nepodjatosti; při posuzování této otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda – s ohledem na okolnosti případu – lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 167/94, N 127/6 SbNU 429). Otázka podjatosti nemůže být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o této otázce je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které k subjektivním pochybnostem osob zúčastněných na řízení vedou. K vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci však může v zásadě dojít teprve tehdy, když je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebudou moci nebo schopni nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, N 98/23 SbNU 11). Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. totiž představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak jak zákon tuto příslušnost stanovil, je tato zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný.

Jak již bylo uvedeno, předseda (soudce a rozhodující předseda prvního senátu) Nejvyššího správního soudu JUDr. Josef Baxa sám oznámil důvod své podjatosti v právní věci žalobce P. Č. proti žalovanému Nejvyššímu správnímu soudu v záznamu ze dne 1. 7. 2015, který je založen v soudním spisu zn. 1 As 70/2014, v němž uvedl: „*V uvedeně věci*

nemohu rozhodovat, neboť jsem v pozici žalovaného. Provedl jsem tedy jen neodkladné úkony a předkládám spis místopředsedovi NSS k opatření dle § 8 odst. 3 s. ř. s.“

Sedmý senát Nejvyššího správního soudu rozhodující o vyloučení ve smyslu ust. § 8 odst. 3 s. ř. s. musí vzhledem ke shora uvedenému nejprve poukázat na nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 167/94, dostupný na www.nalus.usoud.cz, který mimo jiné konstatuje, že „...Nejde tudíž pouze o hodnocení subjektivního pocitu soudkyně, zda se cítí nebo necítí být podjatá, anebo hodnocení osobního vztahu k účastníkům řízení, ale o objektivní úvahu, zda - s ohledem na okolnosti případu - lze mít za to, že soudce by podjatý mohl být...“. Obdobně musí poukázat i na nálezy Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. I. ÚS 722/05, který je dostupný na www.nalus.usoud.cz, který mimo jiné vyslovil, že „...Při posuzování nestrannosti a nezávislosti soudce proto nelze zcela odhlédnout ani od jevové stránky věci, kdy je za validní kritérium považováno i tzv. zdání nezávislosti a nestrannosti pro třetí osoby, neboť i tento aspekt je důležitý pro zaručení důvěry v soudní rozhodování vůbec. I toto kritérium reflektuje sociální povahu soudního rozhodování, z níž vyplývá, že i když třeba reálný důvod k pochybnostem o nestrannosti a nezávislosti ve skutečnosti neexistuje - jak v subjektivní, tak dokonce i v objektivní poloze - nelze přehlížet ani existenci možného přesvědčení, že takový důvod dán je...“.

Poměr k věci ve smyslu ust. § 8 odst. 1 s. ř. s., který by jako jediný mohl v projednávané věci přicházet v úvahu, může vyplývat především z přímého právního zájmu soudce na výsledku projednávané věci. Tak je tomu v případě, kdy soudce sám by byl účastníkem řízení, ať na straně navrhovatele či na straně odpůrce, nebo v případě, že by mohl být rozhodnutím soudu přímo dotčen na svých právech (např. kdyby jinak mohl být osobou zúčastněnou na řízení). Vyloučen je také soudce, který získal o věci poznatky jiným způsobem než dokazováním při jednání (např. jako svědek vnímal skutečnosti, které jsou předmětem dokazování).

Sedmý senát Nejvyššího správního soudu, který rozhoduje o vyloučení ve smyslu ust. § 8 odst. 3 třetí věty s. ř. s., dospěl po posouzení všech uvedených skutečností a obsahu záznamu ze dne 1. 7. 2015 k závěru, že předseda Nejvyššího správního soudu JUDr. Josef Baxa jako rozhodující předseda senátu by s ohledem na všechny okolnosti případu mohl být v projednávané věci podjatý z důvodů uvedených v citovaném záznamu, ale i se zřetelem k obsahu žalobního petitu.

Způsobilost být účastníkem řízení má každý, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti, tj. kdo je subjektem podle práva hmotného. Jsou to fyzické osoby, právnické osoby a stát; tuto způsobilost bude mít i ten, komu ji zákon výslovně přiznává.

Soudní řád správní v obecných ustanoveních výslovně přiznává způsobilost být účastníkem řízení také soudům (srov. ust. § 33 odst. 7 podle kterého, je-li účastníkem soud, jedná za senát, jehož se věc týká, jeho předseda).

JUDr. Josef Baxa jako předseda Nejvyššího správního soudu vykonává kromě rozhodovací činnosti v jednotlivých věcech (např. ve věci 1 As 70/2014) také státní správu Nejvyššího správního soudu v rozsahu stanoveném soudním řádem správním (§ 13 odst. 4 s. ř. s., § 27 odst. 1 s. ř. s., § 29 odst. 1 a 2 s. ř. s.), spočívající mimo jiné i v zajišťování

pokračování

chodu soudu po stránce organizační [§ 29 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] a ve vyřizování stížností [§ 29 odst. 2 písm. c) s. ř. s.]. Právě způsob vyřízení nejasného podání žalobce soudcem Nejvyššího správního soudu (dopis ze dne 12. 4. 2012, č. j. Na 87/2012 – 4) a následně vyřízení stížnosti žalobce předsedou Nejvyššího správního soudu (dopis ze dne 10. 7. 2012, č. j. S 116/2012 – 3) jsou pro žalobce podkladem pro formulaci žalobního petitu. Domáhali se proto žalobce petitem u správního soudu toho, že se „*Zakazuje předsedovi Nejvyššího správního soudu, aby pokračoval v porušování žalobcova práva na procesní návrh, a přikazuje se mu, aby obnovil stav před zásahem, ke dni zadržení podání 5. dubna 2012 (Na 87/12, S 116/12), a neprodleně předal návrh na určení lhůty příslušnému senátu NSS*“, je předseda Nejvyššího správního soudu JUDr. Josef Baxa v pozici žalovaného (§ 33 odst. 7 s. ř. s.), byť žaloba formálně směřuje proti Nejvyššímu správnímu soudu.

Tento procesní stav by mohl nadále vyvolávat z objektivního hlediska pochybnosti o nestrannosti rozhodujícího předsedy senátu Nejvyššího správního soudu JUDr. Josefa Baxy u účastníků řízení, ale i u tzv. třetích osob, pokud by tento funkcionář rozhodoval nejen o výše uvedeném petitu (aby právě JUDr. Josefu Baxovi bylo zakázáno pokračování v porušování žalobcova práva a přikázáno, aby obnovil stav před zásahem), ale i v poplatkové záležitosti, která mu předchází.

Sedmý senát Nejvyššího správního soudu je toho názoru, že zde nejde o případ, který byl judikatorně řešen v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 12. 2013, č. j. 1 As 126/2013 – 18 (v této věci je to předseda soudu (senátu) Nejvyššího správního soudu, který naopak tvrdí a poukazuje na to, že jen on sám ze senátu nemůže rozhodovat, neboť je v pozici žalovaného).

Vzhledem k uvedenému, rozhodl sedmý senát Nejvyššího správního soudu tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto usnesení.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. září 2015

JUDr. Jaroslav Hubáček
předseda senátu